

Oikeusministeriö

Viite: OM:n lausuntopyyntö 18.1.2023, VN/28937/2021

LAUSUNTO ARVIOMUISTIOSTA PIENRIITAMENETTELYSTÄ (OIKEUSMINISTERIÖN JULKAISUJA/MIETINTÖJÄ JA LAUSUNTOJA 2023:1)

Oikeusministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa edellä mainitusta arviomuistiosta. Valtiovarainministeriö toteaa lausuntonaan seuraavan.

Arviomuistiossa pienriitamenettelyllä tarkoitetaan etupäässä pienehköjä rahamääriä koskevissa riidoissa toteutettavaa yksinkertaistettua ja kevennettyä oikeudenkäyntimenettelyä. Arviomuistiossa selvitetään alustavasti, mitä oikeudellisia reunaehtoja pienriitamenettelyn säätämiseen liittyisi ja millaisia sääntelymalleja olisi mahdollista ajatella toteutettavaksi, sekä arvioidaan, mitä vaikutuksia pienriitamenettelyllä voisi olla. Lisäksi arviomuistiossa tarkastellaan eräitä vaihtoehtoisia tapoja saavuttaa päämääriä, joita pienriitamenettelyllä tavoitellaan. Arviomuistio sisältää myös kuvauksen nykytilasta ja vertailun vastaaviin menettelyihin eräissä Euroopan valtioissa.

Valtiovarainministeriö toteaa, että arviomuistio on siinä todetun mukaisesti vasta alustava selvitys mahdollisuuksista ja perusteista toteuttaa pienriitamenettelyä. Tämän vuoksi arviomuistiossa esitetyt arviot muutosten vaikutuksista ovat korkeintaan suuntaa antavia ja tarkentuvat sen mukaan, miten pienriitamenettelyä asian mahdollisessa jatkovalmistelussa täsmennetään.

Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että pienriitamenettelyn toteuttamisedellytyksiä ja -mahdollisuuksia koskevan tarkastelun yhtenä keskeisenä perusteena on ollut tehdä pienehköjen riita-asioiden käsittelystä tuomioistuimessa asianosaisille täysimittaista oikeudenkäyntiä helpompaa, halvempaa ja nopeampaa sekä samalla tehostaa käsittelymenettelyjä esimerkiksi summaarisissa riita-asioissa ja saavuttaa resurssisäästöjä. Tätä taustaa vasten on keskeistä, että pienriitamenettelyn mahdollisessa jatkovalmistelussa tarkastellaan muutosvaihtoehtojen ja menettelyä koskevien rajausten kuten riidan kohteen arvoa, pääkäsittelymahdollisuuksia, oikeudenkäyntikuluja ja muutoksenhakuoikeutta koskevia linjauksia kokonaisuutena, jolloin myös menettelyn toteuttamisvaihtoehtojen valtiontaloudel-

lisiä kokonaisvaikutuksia on selkeämmin mahdollista arvioida. Ministeriö viittaa siihen, että mahdollisten pienriitamenettelyä koskevien muutosten tulee olla perusteltu osa oikeudenhoidon kehittämistoimenpiteitä, joilla huolehditaan oikeusturvan tasokkaasta toteuttamisesta ja samalla uudistetaan prosesseja mahdollisuuksin kohdentaa voimavaroja tarkoituksenmukaisesti ja kustannussäästöjä saavuttaen.

Arviomuistion mukaan pienriitamenettelystä seuraavan lisähenkilötyövuosien tarpeen valtiolle aiheuttamien vuotuisten kustannusten määrä olisi noin 4,5–5,4 miljoonaa euroa, jos pienriita-asioiden määrä olisi 7 000, ja noin 6,3–7,5 miljoonaa euroa, jos juttujen määrä olisi 10 000. Lisäksi muutoksista arvioidaan aiheutuvan mm. tiloihin ja tietojärjestelmiin liittyviä lisäkustannuksia sekä oikeusavun lisämenoja. Valtion oikeudenkäyntimaksutulojen arvioidaan voivan lisääntyä noin 1,15–1,95 miljoonalla eurolla vuodessa. Ulosottotulojen osalta mahdollisen tulojen lisäyksen arvioidaan olevan olennaisesti pienempi kuin oikeudenkäyntimaksuissa mm. siksi, koska pienriita-asioissa tehtävät ulosottohakemukset tulisivat todennäköisesti muodostamaan vain pienen osan Ulosottolaitoksen toimintaa.

Edellä todetun vuoksi ei ole mahdollista kattavammin ja yksityiskohtaisemmin arvioida tarkasteltujen muutosvaihtoehtojen kustannusvaikutuksia, mutta arviomuistiossa esitettyjen alustavien ja ilmeisen varovaisten arvioiden perusteella vaikutukset olisivat ainakin useita miljoonia euroja vuodessa ja kohdistuisivat lähinnä tuomioistuinten pysyviin lisäresursointitarpeisiin. Valtiovarainministeriö toteaa, että asian mahdollisessa jatkovalmistelussa tulee kattavasti täsmentää vaihtoehtojen toteuttamistapojen ja niitä koskevien tarkempien rajausten taloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaistoimintaan sekä ottaa huomioon, että näistä aiheutuvat resursointitarpeet tulee kattaa julkisen talouden suunnitelmien ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa tarvittaessa hallinnonalan sisäisin kohdennuksin. Tämä korostuu julkisen talouden nykyisessä tilanteessa, jossa hallinnonaloille kohdistuu seuraavilla hallituskausilla merkittäviä menosopeutustarpeita. Ministeriö pitää tärkeänä, että muutosten mahdollisessa jatkovalmistelussa tarkastellaan myös oikeudenhoidon kehittämiseen muita liittyviä toimenpiteitä, joilla on mahdollista vähentää muutoksista aiheutuvia lisäresursointipaineita.

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Mika Niemelä

Lainsäädäntöneuvos

Jyri Inha

VN/28937/2021-VM-37

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: